

Vrienden van het Cantonspark

Ten Geleide

Voor U ligt de zomereditie van onze Nieuwsbrief. Hij verschijnt inmiddels traditioneel als velen vakantie hebben of plannen maken om er spoedig op uit te trekken. In het Cantonspark verschijnen dan, naast de vaste klanten, ineens ook allerlei bezoekers van buiten Baarn: mensen die in Baarn of omgeving op vakantie zijn of Baarn op hun lijstje van bezienswaardigheden hebben staan tijdens hun toeristische tocht door ons land. Zo verschenen op de avondronde van 26 juni al de eerste campingbezoekers en ontmoette onze voorzitter toevallig, op een mooie zomerse dag in juni, twee Duitse dames en een heer, die bij het VVV onze gids hadden gekocht en benieuwd waren of er nog wat van de oude botanische tuin was overgebleven. Want één van hen was twintig jaar geleden al eens hier geweest, als gast van het voormalige Fytopathologisch Laboratorium, en had goede herinneringen aan veelvuldige wandelingetjes door het park. Zij waren opgetogen over het feit dat het Cantonspark, ontdaan van alle franjes die bij de Utrechtse periode hoorde, nog steeds zoveel te bieden heeft. Zij vonden zelfs dat – nu de kassen met exotische planten verdwenen waren – de parkaanleg en vele bijzondere bomen veel beter tot hun recht komen. Maar zij waren ook geschrokken van een hakenkruis, op een van de brugleuningen, en de misselijk makende “verfraaiingen” met viltstift, van het onlangs gerestaureerde beeldje in het vijvertje voor de Wintertuin.

Met dit laatste thema zitten we weer midden in de problematiek die we in het vorige nummer van onze nieuwsbrief ook al hebben aangekaart. Het Cantonspark brengt velen rust en verpozing en voor wie zo ver wil gaan ook vele leerzame uurtjes tussen de bijzondere, vaak exclusieve botanische juweeltjes van het park. Voor veel kinderen uit de buurt is het een uitgelezen oord om er te spelen en als ze de boel niet vernielen zijn ze er van harte welkom. Maar het zijn altijd weer enkelingen die zich ergeren aan het welbevinden van hun medemensen of

hun onlustgevoelens moeten uiten ten koste van het gemeenschappelijk bezit. Stiekemers, die opereren buiten het gezichtsveld van beheerder of parkwachter en maar moeilijk te vinden, laat staan te bekeren zijn. Niet voor niets hebben wij daarom luidkeels geprotesteerd tegen het plotseling wegvallen van de parkwachter. Het was een baan, die mede op aandringen van ons bestuur indertijd “gemaakt” was, en die wat ons betreft uitstekend voldeed. En met Adrie Broerze konden we het uitstekend vinden. Helemaal wisten wij niet dat deze arbeids-overeenkomst slechts een looptijd van 4 jaren had. Een deel van boosheid had

tum en nu weer dit plotseling wegvallen van het extra toezicht, het zijn allemaal zaken waar we via krant of eigen waarneming plotseling mee geconfronteerd werden en waarover we niet waren ingelicht. We zullen er met het nieuwe collega op korte termijn eens over gaan praten. Wij hopen daar in een volgende nieuwsbrief op terug te kunnen komen en dan met toezeggingen van de zijde van de gemeente, die wat harder zijn dan we de laatste tijd gewend waren. Het park kan zich overigens koesteren in een toenemende belangstelling. De trend, om naast de publieksrondeleidingen, een bezoek aan het Cantonspark tot onderdeel van een feest, een reünie of

In het vroege voorjaar werden de populieren bij de Kinderboerderij “gekandelaberd”. Dat wil zeggen dat vrijwel de hele kroon eruit werd gezaagd. De bedoeling is dat de kroon zich daarna herstelt, en dat de nieuwe kroon geen of minder dode takken bevat. Een van deze populieren draagt van oudsher één van de fraaiste Maretakken die Baarn kent. Het is nu maar te hopen dat deze botanische bezienswaardigheid deze rigoureuze behandeling van de gastboom zal overleven!

Links ziet u de situatie van voor deze ingreep. Rechts het resultaat na het kandelaberden van de bomen.

ook te maken met het feit dat we als bestuur een afspraak met het gemeentebestuur hebben dat we over belangrijke zaken zouden worden geïnformeerd. Helemaal hebben we in de laatste periode moeten ervaren dat van die informatie niet veel terecht is gekomen. Een rigoureuze ingreep in de kruinen van de bomen bij de kinderboerderij, waarbij nog net een van de fraaiste maretakken die Baarn rijk is gespaard werd, een rigoureuze dunning aan de rand van het pine-

een jubileum te maken, zet nog steeds door. Dit jaar hebben we ook al weer veel groepen kunnen ontvangen, met als hoogtepunt de Open Dag van de Stichting Tussen Vecht en Eem, die op 6 juni l.l. georganiseerd werd in samenwerking met de Historische Kring Baerne. Hoewel de ongeveer 100 bezoekers een overvol programma kregen aangeboden, met lezingen, een borrel, een lunch en een rondwandeling langs Baarnse monumenten, belandden toch bijna alle deel-

ners in de loop van de middag in het Cantonspark, waar we handen te kort kwamen om iedereen naar behoren te ontvangen. Het was één van die zeldzame dagen waarop het park er bij een aangename zomerse temperatuur extra mooi bijligt en veel bijzondere bomen zich tegelijkertijd van hun fraaiste kant laten zien. Veel bezoekers van elders waren opgetogen en konden er maar moeilijk afscheid van nemen. Zenuwachtige bestuursleden van "Baerne" moesten de gasten tenslotte met verontschuldigende gebaren manen om het park te verlaten, op weg naar het volgende programmapunt, een concert in de Paaskerk, dat echt niet langer meer kon wachten. De burgemeester van Baarn had 's morgens in haar welkomstwoord al hoog opgegeven van alles wat Baarn haar gasten van die dag te bieden had. Aan het eind van de dag mochten wij van velen horen dat het uitstapje naar het Cantonspark voor hen één van de hoogtepunten was, en dat ze onder minder tijdsdwang spoedig nog eens wilden terugkomen. De gemeente mag zich gelukkig prijzen met zo'n trekpleister en hopelijk groeit ook bij haar het besef dat De Vrienden van het Cantonspark bij het ontvangen van zoveel gasten in ons unieke park een niet meer weg te denken rol speelt.

Het bestuur van de Vrienden van het Cantonspark

Wie wil ons team van rondleiders komen versterken?

Vanaf het begin van onze activiteiten als Vrienden van het Cantonspark hebben wij rondleidingen verzorgd in het park. Aanvankelijk deden alleen Ellen Hoekstra en ondergetekende dat, maar al spoedig kregen wij hulp van Adrie Schippers, Tera Naafs en Bettie Rootseelaar. Daardoor konden we tot nu toe alle geplande rondleidingen "bemensen" met voldoende rondleiders, al was het tijdens het bezoek van bijna 100 leden en gasten van Tussen Vecht en Eem, op zaterdag 8 juni wel behoorlijk aanpoten om de verspreid binnendruppelende groepjes allemaal op te vangen en wat van het park te laten zien. Intussen is het rondleiden ook enigszins van karakter veranderd. Waren er vroeger bijna uitsluitend publieksrondleidingen op vaste, in krant en via posters aangekondigde tijdstippen, in de loop van

de laatste jaren zijn daar een groter aantal rondleidingen "op verzoek" bijgekomen en hebben we ook speciale rondleidingen voor scholen in ons pakket. We doen het allemaal met veel plezier, maar om in de toekomst het groeiend aantal verzoeken om rondleidingen te geven op allerlei tijdstippen en voor groepen van allerlei pluimage te kunnen blijven honoreren, zouden wij ons team graag uitbreiden met enkele personen die ambitie, tijd en belangstelling voor bomen en planten hebben. In kleine kring hebben we al twee gegadigden kunnen interesseren, en besloten om daarvoor een cursus te gaan geven. Deze cursus gaat natuurlijk tijd kosten, maar we zullen dit najaar beginnen met een bespreking van de mogelijkheden die ieder van ons heeft. Als er onder onze lezers nog personen zijn die graag meedoen, dan zijn ze welkom. In principe wordt er geen geweldige kennis van de botanie gevraagd: wat je van de bomen moet weten leer je in de cursus, uit onze gids en vooral in de praktijk. Je moet wel over enige spreekvaardigheid en stemkracht beschikken om een groep in de buitenlucht gedurende een uur, of langer, toe te kunnen spreken. Maar ook dat is iets wat je kunt leren. Belangstellenden kunnen contact opnemen met ondergetekende en krijgen dan spoedig daarna een uitnodiging voor een gesprek.

Huub van der Aa, tel. 035-5432320, e-mail huub.vanderaa@planet.nl

Verslag over het jaar 2001.

Het jaar 2001 was een veelbewogen jaar voor onze Stichting. Wij begonnen het jaar met een nieuwe penningmeester. Dirk Kooiman had eind 2000 te kennen gegeven zijn functie neer te willen leggen. In januari namen wij afscheid van hem en begroetten Wilco van Dijen, zoon van "onze" Ger van Dijen, die vanaf het eerste uur nauw betrokken was bij het Cantonspark. Het verheugde ons zeer dat Wilco bereid was Dirk Kooiman op te volgen. Tevens is het voor onze Stichting van onschatbare waarde dat de heer Jan Maree het vervaardigen van nieuwe bordjes (vroeger een activiteit van Ger van Dijen) spontaan op zich nam. In verband met het uitbrengen van de nieuwe Wandelgids is er veel werk door hem verzet. Tot grote ontsteltenis van allen die haar kenden, brak onze voorzitter mevrouw

Sterneberg tijdens een val in huis haar heup en werd in het ziekenhuis opgenomen (in maart 2001). Omdat zij de laatste maanden steeds moeilijker was gaan lopen, bleek revalidatie helaas niet mogelijk. Een hoogtepunt voor haar was, dat de Burgemeester haar - enige dagen voor 30 april - in het ziekenhuis een koninklijke onderscheiding mocht uitreiken. In haar toespraak memoreerde de Burgemeester de vele grote verdiensten van mevrouw Sterneberg op sociaal, kerkelijk en cultureel terrein in onze gemeente. Enige leden van ons Bestuur waren hierbij aanwezig.

Op dinsdagavond 5 juni vond de Jaarvergadering plaats, waarvoor zoals steeds, ook de rondleiders werden uitgenodigd en een aantal personen, die in de beginjaren van de Stichting zitting hadden genomen in een aantal commissies. Zoals reeds in het voorgaande jaar bleek, was het enthousiasme om de jaarvergadering te bezoeken bijzonder klein. Huub van der Aa, die de vergadering voorzat wegens ziekte van de voorzitter, kondigde aan dat het Bestuur zich over een andere vorm van de Jaarvergadering zou beraden.

Op 12 juni was het zover dat onze nieuwe Wandelgids gepresenteerd kon worden aan de beide wethouders, die met het Cantonspark te maken hebben, de heren H. van de Kerk en W. Lieberwerth. Dit gebeurde tijdens een feestelijke bijeenkomst met genodigden, de pers en Eemland-TV, in het park, vóór het Tenuishuisje. En - tot vreugde van allen en het bestuur in het bijzonder - ook in aanwezigheid van mevrouw Sterneberg. Tot het tijdstip van haar noodlottige val zette zij zich met hart en ziel in voor het behoud van het park.

De Wandelgids werd zeer gunstig ontvangen door het publiek: mooie uitvoering en handzaam model. Er zijn inmiddels reeds zoveel exemplaren verkocht (van de oplage van 500 stuks) dat het bestuur zich in 2002 over een nieuwe uitgave moet beraden, die waarschijnlijk al in 2003 gereed zal zijn.

Rondleidingen hebben plaats gevonden op de avonden van 8 mei, 12 juni, 10 juli en 4 augustus. Daarnaast neemt het aantal aanvragen voor besloten rondleidingen nog steeds toe.

Donderdagavond 20 september nodigden wij onze donateurs uit om de tuinen van Kasteel Sypesteyn te bezichtigen, onder leiding van mevrouw Henny van der Wilt, hovenier aldaar. Het was bijzonder

interessant. Jammer dat zo weinig donateurs van deze gelegenheid gebruik maakten.

In september namen wij deel aan twee evenementen, waar wij onze activiteiten konden toelichten. De Gemeente organiseerde op de Brink een vrijwilligersactie op zaterdag 15 september. Een week later waren wij present op het Cultureel Festival in de Speeldoos. Met als verheugend resultaat: nieuwe vrijwilligers en donateurs.

Mieke Ruizendaal zal de coördinatie op zich nemen voor de Commissie Groen, dus ook de organisatie van rondleidingen etc. En haar man Tijmen wil in de toekomst graag de benodigde affiches vervaardigen.

De kleurenfolder, die al zo lang "in de pen" zat, kwam medio september klaar zodat wij deze om te beginnen op 15 en 22 september konden uitdelen. Een lang gekoesterde wens kon in vervulling gaan door een gift van het VSB Fonds.

In de maand oktober bereikte ons het droevige bericht dat mevrouw Sterneberg was overleden. De begrafenisdienst werd door enorm veel mensen bijgewoond die de behoefte gevoelden afscheid te nemen van een markante persoonlijkheid, die op allerlei terreinen voor specifieke groeperingen en het algemeen belang veel bereikt heeft, dankzij haar enthousiasme, inzet en doorzettingsvermogen. Wij denken in dankbaarheid aan haar terug. Dit kwam o.a. tot uiting in onze Nieuwsbrief van december, die een "In Memoriam mevrouw Mady Sterneberg-de Poorter" bevatte. In het najaar werd het Medaillon op de Colonnade gerestaureerd, d.w.z., er werd een nieuwe hardstenen plaat gemaakt door de restauratrice mevrouw Nelemans en over de oude plaquette heen bevestigd. In de Nieuwsbrief van december is een artikel opgenomen over de historie van de Colonnade van de hand van Jaap Kruidenier, samen met een foto van de vernieuwde plaquette. Jammer dat mevrouw Sterneberg dit niet meer heeft mogen zien. Dank zij haar inspanningen en bemoeienis heeft deze restauratie uiteindelijk plaats gevonden.

Hetzelfde geldt voor het fonteinbeeldje, dat eerst bij een Baarnse smid belandde om daarna toch door een Belgische specialist in de oude staat hersteld te worden. Het is inmiddels weer in het park teruggekeerd.

M. Boot-Prellwitz, secretaris

De papiermoerbezie

Twee vrij opvallende boompjes trokken dit voorjaar de aandacht wegens hun bijzondere bloeiwijzen. Op het achterste gazon van het Cantonspark, waar vroeger één van onze oudste beuken stond, staan nu op ongeveer 15 meter van elkaar twee nog vrij jonge exemplaren van de Papiermoerbezie (*Broussonetia papy-*

rifera), in de Gids voor het Cantonspark beschreven onder de nrs 47c en 47k. Het zijn boompjes op een relatief lange stam en om de bijgaande foto's te maken was het nodig om er een stevige trap bij te zetten. De opvallende bloeiwijzen van

beide bomen zijn totaal verschillend, omdat de boompjes wel tot dezelfde soort behoren maar van verschillend geslacht zijn. Dit noemt men in de botanie "tweehuizig". De mannelijke katjes (foto onder) lijken op meeldraadkatjes van berken en elzen, maar dan in compactere vorm. De vrouwelijke katjes (foto boven) zijn opvallende bolletjes met lange, uitstekende stempels, die het geheel een wat warrig aanzien geven..

De Papiermoerbezie is een nauwe verwant van de Moerbeibomen en behoort tot dezelfde familie, nl de Moraceae of Moerbeziefamilie. De boom komt oorspronkelijk voor in het verre oosten en op de Polynesische eilanden. De bast wordt in Japan en in bepaalde delen van China gebruikt om er hoogwaardig papier van te maken, volgens een eeuwenoud procédé. De schors wordt natgemaakt en gladgestreken, waarbij men een pasta gebruikt die gemaakt is van rijst. In Polynésie worden de vezels van de boom gebruikt om er een soort textiel van te maken.

Paardekastanjes, een kleine familie die goed vertegenwoordigd is in het Cantonspark

Paardekastanjes zijn er te over in het Cantonspark. Van verschillende soorten zoals de gewone Witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*) hebben we enkele exemplaren, waaronder een reus, die op de hoek bij de vijver staat. Daarnaast nog twee exemplaren van de kruisingsvorm *Aesculus x hybrida*, bij de hoofdingang van het park en een exemplaar links vóór de ingang van de Wintertuin. Ook de Rode paardekastanje (*Aesculus x carnea 'Briotii'*, nr. 132a) is een product van kruising. Een jong exemplaar staat sinds twee jaar in de nieuw aangelegde, ommuurde "rozentuin", aansluitend aan de kinderboerderij. De Gele pavia (*Aesculus octandra*, nr. 65) is een derde opvallende soort die bloeit met gele bloemen en rijkelijk opvallend grote zaden ("kastanjes") produceert. De boom staat daarom in het najaar in hoog aanzien bij de jeugd die voor allerlei doeleinden kastanjes komt verzamelen. Deze laatste activiteit leidt overigens soms tot vormen van vandalisme die de paardekastanjes geen goed doen. Want om de vanaf de grond moeilijk bereikbare zaden te bereiken wordt het gebruik van lange

stokken niet geschuwd, waardoor soms behoorlijke schade wordt veroorzaakt. De beste kwaliteit hebben overigens de rijpe kastanjes en die vallen vanzelf op de grond. Maar ja, wie daar op wacht geeft te veel anderen de kans om ook wat van deze gewilde zaden te verzamelen en daarom zien we ieder jaar weer "knuppelende" jongelieden, die proberen om voortijdig de buit binnen te halen. Niet zonder reden zette ik het woord "kastanje" hierboven tussen aanhalingstekens, want wat in de wandeling zo genoemd wordt is in feite een paardekastanje en die verschilt in menig opzicht van de echte, eetbare kastanjes, die afkomstig zijn van, wat in het Nederlands de Tamme kastanje heet en in het Latijn

De rijke bloei van de Herfstpaardekastanje kan nog de hele maand juli worden bewonderd.

Castanea sativa. Laatstgenoemde is een verwant van de eiken en beuken en behoort met hen tot dezelfde plantenfamilie van de *Fagaceae*, de Beukenfamilie. De Paardekastanjes behoren tot een eigen familie, de *Hippocastanaceae*, wat we niet anders kunnen vertalen dan met de Paardekastanjefamilie. Paardekastanjes bloeien in het vroege voorjaar, zo rond 1 mei, en zijn als lentebloeiërs overbekend. Alle hierboven genoemde soorten zijn bovendien bomen en als zodanig heel geliefd bij een breed publiek. Denk maar aan het breed gedragen protest tegen de voorgenomen kap van een grote Paardekastanje op het bouwterrein bij de Rabobank, aan de Eemnesserweg! Een uitzondering in verschillende opzichten is echter de Herfstpaardekastanje, die geen boom is maar een grote struik en in volle bloei staat als deze nieuwsbrief bij U op de mat belandt. Een buitenbeentje dus en het exemplaar dat in het Cantonspark in het gazon aan de overzijde van de vijver staat is dan ook één van de meest opvallende soorten in deze zomermaanden. De naam Herfstpaardekastanje is niet echt "to the point", maar er wordt, met enige over-

drijving, mee tot uitdrukking gebracht dat het om een relatief laatbloeiende soort gaat. Naast het hierbovengenoemde grote exemplaar zijn er hier en daar in het park nog kleinere exemplaren te vinden, die deels zijn aangeplant maar mogelijk ook hier en daar ook zijn opgeslagen uit zaden. Kijk maar eens in de brede border langs de straatkant, ter hoogte van bovengenoemd prachtexemplaar. Daar staat een piepjonge schone dochter, ook al met enkele opvallende bloeipluimen. Het doorkweken uit zaad gaat vrij gemakkelijk en ik ken verschillende Baarnse tuinen waar mooie exemplaren staan die afkomstig zijn van zaad uit het Cantonspark.

De soort komt oorspronkelijk uit Noord Amerika, waar nog enkele andere soorten de struikvorm hebben, en waar trouwens toch de variatie in soorten binnen deze familie veel groter is dan in de rest van de wereld. De Herfstpaardekastanje wordt sinds het einde van de 18de eeuw in onze streken aangeplant, nadat hij voor het eerst in 1786 in Engeland werd ingevoerd.

Er is nog veel over deze kleine familie van de Paardekastanjes te vertellen. Over de vele botanische bijzonderheden van bloem en blad, over het gebruik van zaden en schors van de verschillende soorten, vooral in de alternatieve geneeskunde, over de merkwaardige schimmels, paddestoelen en insecten die op of bij de boom voorkomen en over de verschillende verklaringen van zijn naam. Misschien komt dat in een later nummer van deze nieuwsbrief nog eens aan de orde. Voor dit moment wil ik volstaan met onze lezers bij een bezoek aan het Cantonspark aan te bevelen om tenminste even te gaan kijken naar de prachtig bloeiende Herfstpaardekastanje. Want in de maand juli is dat één van de pronkstukken van ons aller park.

Huib van der Aa

Uitnodiging aan onze donateurs voor een bezoek aan de Oude Hortus in Utrecht.

Het Bestuur nodigt U (met partner) uit voor een bezoek aan de "Oude Hortus" en het Universiteitsmuseum in Utrecht en wel op zaterdag 10 augustus.

Aanvang van de rondleiding om 14 uur. Aangezien parkeren moeilijk zal zijn op

zaterdagmiddag adviseren wij U om met de trein te gaan. Vertrek uit Baarn om 12.53 uur.

Vanaf het station kunt U bus 2 nemen (ca. 10 min.) Lopen duurt ca. 20 min. Adres : Lange Nieuwstraat 106, tel. 030 253 8008.

Korte historie: Museumtuin de Oude Hortus (achter het Universiteitsmuseum gelegen) is de voortzetting van de in 1723 op deze plaats gevestigde Hortus Botanicus van de Universiteit Utrecht. Toen de Botanische Tuin van de Universiteit in 1970 naar de Uithof verhuisde bleef de Oude Hortus verwaarloosd achter. Op initiatief van buurtbewoners, de Stichting Vrienden van de Oude Hortus en Utrechtse Rotaryclubs werd de tuin gered van de ondergang en met behulp van vele vrijwilligers hersteld en heringericht. De huidige tuin geeft een globaal overzicht van vier eeuwen Utrechtse Hortus Botanicus.

Zoals wij, als Bestuur, zelf hebben kunnen constateren is een bezoek zeer de moeite waard. Wij hopen U dan ook in grote getale te kunnen begroeten.

Aanmelding: tel. 035-5411912 (M. Boot-Prellwitz) vóór woensdag 7 augustus onder vermelding van het aantal personen (dit i.v.m. het aantal benodigde rondleiders).

Redactie:

H.A. van der Aa
G.C.F. de Bruijn

Informatie:

Vrienden van het Cantonspark
Mevrouw M. Boot-Prellwitz
Professor Drionlaan 11
3741 XD Baarn
Tel. 035-5411912

Hoe wordt u donateur?

Voor een bijdragen van € 17.50 per jaar (meer mag ook!) bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle botanische tuin voor Baarn te bewaren.

Stort uw bijdrage op:

Bankrekening CVB Baarn
98.35.74.944 t.n.v.:

Vrienden van het Cantonspark